

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

مائوتسه دون پنج اثر فلسفی
بازتایپ و ارسال از: احمد پوپل
۰۷ سپتمبر ۲۰۱۸

در باره تضاد

۶

مقام آنتاگونیسم در تضاد

مسأله مبارزه اضداد شامل سؤال زیر می شود: آنتاگونیسم چیست؟ پاسخ ما به این سؤال چنین است: آنتاگونیسم یکی از اشکال مبارزه اضداد است، ولی یگانه شکل این مبارزه نیست.

تاریخ بشر به آنتاگونیسم میان طبقات که بیان خاصی از مبارزه اضداد است، شهادت می دهد. تضاد بین طبقات استثمارگر و استثمار شونده را در نظر بگیریم. این دو طبقه متضاد مدت مدیدی در جامعه، چه در جامعه بردگی و چه در جامعه فئودالی یا سرمایه داری با یک دیگر همزیستی دارند و با یک دیگر در مبارزه اند؛ ولی تنها پس از آن که تضاد بین این دو طبقه به مرحله معینی رسید، این مبارزه شکل آنتاگونیسم آشکار به خود می گیرد و منجر به انقلاب می شود. این حقیقت در مورد تبدیل صلح به جنگ در جامعه طبقاتی نیز صادق است.

بمب قبل از انفجار یک وجود واحد است که در آن اضداد تحت شرایط معین در کنار هم زیست می کنند. انفجار فقط پس از پیدایش شرایط جدید (احتراق) صورت می گیرد. چنین تشابهی در کلیه پدیده های طبیعت مشاهده می شود که سرانجام برای حل تضاد کهنه و ایجاد پدیده نو شکل تصادم آشکار به خود می گیرد.

درک این واقعیت شایان اهمیت است. این امر به ما کمک می کند که دریابیم انقلابات و جنگهای انقلابی در جوامع طبقاتی اجتناب ناپذیر اند و بدون آنها نه می توان جهشی در تکامل جامعه انجام داد و نه می توان طبقات ارتجاعی حاکم را سرنگون ساخت و در نتیجه کسب قدرت سیاسی از طرف خلق غیرممکن می گردد. کمونیست ها باید تبلیغات فریبنده مرتجعین را – که گویا انقلاب اجتماعی غیرضرور و غیرممکن است – فاش و برملا سازند و موظف اند از تئوری مارکسیستی – لنینیستی انقلاب اجتماعی با استواری تمام پیروی کنند و به خلق در فهم این امر کمک کنند که انقلابات اجتماعی نه تنها کاملاً ضرور بلکه کاملاً امکان پذیر اند و سراسر تاریخ بشر و همچنین پیروزی اتحاد شوروی این حقیقت علمی را تأیید کرده است.

معذالک ما باید وضعیت مبارزه اضداد گوناگون را به طور کنکرت بررسی کنیم و هیچ گاه نباید فرمول های فوق الذکر را بی موقع و بی جا در مورد همه اشیاء و پدیده ها به کار ببندیم. تضاد و مبارزه عام و مطلق است، ولی شیوه های حل تضاد ها یعنی اشکال مبارزه به علت گوناگونی خصلت تضادها مختلف است. بعضی از تضادها خصلت

آنتاگونیستی آشکار نشان می دهند ، در صورتی که بعضی دیگر دارای چنین خصلتی نیستند . طبق تکامل مشخص اشیاء و پدیده ها پاره ای از تضادها که در ابتداء غیر آنتاگونیستی هستند ، به تضادهای آنتاگونیستی بدل می شوند ، حال آن که برخی دیگر که در آغاز آنتاگونیستی هستند ، به تضادهای غیر آنتاگونیستی تغییر می یابند .

همانطور که در بالا اشاره شد ، تا زمانی که طبقات موجود اند ، تضاد بین نظرات درست و نادرست در حزب کمونیست انعکاسی از تضادهای طبقاتی در درون حزب خواهند بود . این تضادها در ابتداء یا در مورد بعضی مسائل حتماً بلافاصله آنتاگونیستی نمی شوند ، ولی با رشد مبارزه طبقاتی ممکن است به تضادهای آنتاگونیستی تغییر یابند . تاریخ حزب کمونیست اتحاد شوروی به ما نشان می دهد که تضاد بین نظرات درست لنین و ستالین از یک طرف و نظرات نادرست تروتسکی (۱) و بوخارین و دیگران از طرف دیگر ابتداء به شکل آنتاگونیستی ظاهر نگشت ، بلکه بعدها به آنتاگونیسم مبدل شد .

در تاریخ حزب کمونیست چین نیز چنین مواردی یافت می شود . تضاد بین نظرات درست بسیاری از رفقای حزب ما و نظرات نادرست "چن دو سیو" و "جان گوه تائو" و دیگران نیز ابتداء به شکل آنتاگونیستی بروز نکرد ، بلکه بعدها به آنتاگونیسم مبدل شد . در حال حاضر در درون حزب ما تضاد بین نظرات درست و نادرست شکل آنتاگونیستی ندارد و چنانچه رفقای که مرتکب اشتباه شده اند ، بتوانند اشتباهات خود را تصحیح کنند ، این تضاد به آنتاگونیسم بدل نخواهد شد . از این رو حزب باید از یک سو علیه نظرات نادرست به طور جدی مبارزه کند و از سوی دیگر به آن رفقای که مرتکب اشتباه شده اند ، امکان کافی دهد تا به اشتباهات خود پی برند .

در چنین صورتی مسلم است که مبارزه تا حد افراط نادرست خواهد بود . ولی چنانچه افرادی که مرتکب اشتباه شده اند ، روی اشتباهات خود بایستند و آن را عمیق تر سازند ، امکان دارد که این تضاد به آنتاگونیسم بدل شود .

از نظر اقتصادی تضادهای بین شهر و ده در جامعه سرمایه داری (در آنجا شهرهای تحت کنترل بورژوازی دهات را بیرحمانه غارت می کنند) و در چین در مناطق تحت حکومت گومیندان (در آنجا شهرهای تحت کنترل امپریالیسم و بورژوازی بزرگ کمپرادور چین دهات را به وحشیانه ترین وجهی چپاول می کنند) نهایت آنتاگونیستی اند . ولی این تضادها در یک کشور سوسیالیستی و در مناطق پایگاه انقلابی ما به تضادهای غیر آنتاگونیستی بدل گشته اند و در جامعه کمونیستی از بین خواهند رفت .

لنین می گوید : «آنتاگونیسم و تضاد به هیچ وجه همانند نیستند . در شرایط سوسیالیسم اولی ناپدید می گردد ، ولی دومی باقی می ماند.» (۲) این بدان معنی است که آنتاگونیسم فقط یکی از اشکال مبارزه اضعاد است ، ولی به هیچ وجه یگانه شکل آن نیست ؛ از این رو فرمول آنتاگونیسم را نمی توان همه جا به طور مکانیکی به کار بست .

۳۲ - تروتسکی (۱۸۷۹ - ۱۹۴۰) رهبر فراکسیون ضد لنینیستی در جنبش انقلابی روسیه بود که بعد ها به منجلاب ضد انقلاب افتاد . کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحادشوروی در سال ۱۹۲۷ او را از حزب اخراج کرد . سال ۱۹۲۹ دولت شوروی او را از کشور بیرون رانده و سپس در سال ۱۹۳۲ حق تبعیت اتحاد شوروی را از او سلب نمود . تروتسکی در سال ۱۹۴۰ مرد .

۳۳ - لنین : « ملاحظاتی درباره کتاب بوخارین به نام " اقتصاد مرحله گذار " . » .

۱ - تروتسکی (۱۸۷۹ - ۱۹۴۰) رهبر فراکسیون ضد لنینیستی در جنبش انقلابی روسیه بود که بعد ها به منجلاب ضد انقلاب افتاد . کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحادشوروی در سال ۱۹۲۷ او را از حزب اخراج کرد . سال ۱۹۲۹ دولت شوروی او را از کشور بیرون رانده و سپس در سال ۱۹۳۲ حق تبعیت اتحاد شوروی را از او سلب نمود . تروتسکی در سال ۱۹۴۰ مرد .

۲ - لنین : « ملاحظاتی در باره کتاب بوخارین به نام " اقتصاد مرحله گذار " . » .

نتیجه گیری

اینک آنچه را که گفتیم به طور اجمال جمع بندی می کنیم. قانون تضاد ذاتی اشیاء و پدیده ها، یعنی قانون وحدت اضداد، قانون اساسی طبیعت و جامعه و از این رو قانون اساسی تفکر است. این با جهان بینی متافیزیکی مغایرت دارد. با کشف این قانون انقلاب عظیمی در تاریخ معرفت انسان صورت گرفته است. از دیدگاه ماتریالیسم دیالکتیک، تضاد در تمام پروسه های اشیاء و پدیده های عینی موجود است، در تمام پروسه های تفکر ذهنی پیدا می شود و از ابتداء تا انتهای همه پروسه ها نفوذ می کند؛ این است عام بودن و مطلق بودن تضاد. هر تضاد و هر یک از جهات آن دارای ویژگی های خود هستند؛ این است خاص بودن و نسبی بودن تضاد. تضاد تحت شرایط معین همگون اند و از این رو می توانند در یک وجود واحد با یکدیگر همزیستی کنند و به یکدیگر تبدیل شوند؛ این نیز خاص بودن و نسبی بودن تضاد است. ولی مبارزه تضاد دائمی است و هم در همزیستی تضاد و هم در تبدیل متقابل آنها به یک دیگر در جریان است و به خصوص در مورد آخر به وضوح بیشتری به چشم می خورد؛ این نیز عام بودن و مطلق بودن تضاد است. در مطالعه خاص بودن و نسبی بودن تضاد ما باید به فرق میان تضاد عمده و تضادهای غیر عمده و همچنین به فرق میان جهت عمده و جهت غیر عمده تضاد توجه کنیم؛ در مطالعه عام بودن تضاد و مبارزه تضاد نیز باید به فرق میان اشکال متنوع مبارزه تضاد توجه کنیم؛ چه در غیر این صورت حتماً دچار اشتباه خواهیم شد. چنانچه پس از پژوهش تزه های اساسی فوق الذکر را واقعاً درک کنیم، قادر خواهیم شد نظرات دکماتیستی را که مغایر اصول اساسی مارکسیسم – لنینیسم بوده و به امر انقلابی ما زیان می رسانند، از میان برداریم و در عین حال برای رفقای با تجربه ما امکاناتی فراهم خواهد شد که تجربیات خود را منظم کنند و به سطح اصولی ارتقاء دهند و از تکرار اشتباهات امپریستی اجتناب ورزند. چنین است چند نتیجه گیری مجمل از بررسی ما درباره قانون تضاد.

توضیحات

* اثر حاضر یکی از رساله های فلسفی رفیق مائو تسه دون است که بعد از نگارش «درباره پراتیک» به همان منظور یعنی برای برطرف ساختن نظرات دکماتیستی که به طور جدی در درون حزب بروز کرده بود، به رشته تحریر درآورد. رفیق مائو تسه دون اثر حاضر را ابتداء به صورت نطقی در آکادمی نظامی و سیاسی ضد جاپانی "ین ان" ایراد نمود و بعدها هنگام تنظیم «منتخب آثار مائو تسه دون» در آن قدری تجدید نظر کرد.

یادداشت ها

- ۱ - لنین: «یادداشت های فلسفی»: خلاصه "درس های در باره تاریخ فلسفه" هگل، جلد اول، بخش "مکتب ایلیات" .
- ۲ - لنین: «در باره مسأله دیالکتیک». لنین در این اثر می گوید: «دوگانه شدن یک واحد کل و معرفت بر اجزای متضادش جوهر و اساس دیالکتیک را می سازد.» علاوه بر این لنین در اثر دیگری به نام «خلاصه "علم منطق" هگل» می نویسد: «دیالکتیک به طور خلاصه می تواند به مثابه آموزش وحدت تضاد تعریف شود. بدین سان است که هسته دیالکتیک درک می گردد ولی این خود مستلزم توضیحات و رشد و تکامل است.»
- ۳ - دبورین (۱۸۸۱ - ۱۹۶۳) فیلسوف و عضو آکادمی علوم اتحاد شوروی بود. محافل فلسفی اتحاد شوروی در سال ۱۹۳۰ مکتب دبورین را مورد انتقاد قرار دادند و تصریح نمودند که این مکتب مرتکب اشتباهات ایده آلیستی، مانند تفکیک تئوری از عمل و جدائی فلسفه از سیاست گردیده است.
- ۴ - لنین: «در باره مسأله دیالکتیک» .
- ۵ - در دوران سلسله "حان" روزی یکی از پیروان مشهور مکتب کنفسیوس به نام "دون جون شو"

(۱۷۹ - ۱۰۴ قبل از میلاد) رو به امپراتور "حان او دی" کرد و گفت: «تائو از آسمان می آید؛ سپهر تغییر ناپذیر است؛ تائو نیز تغییر ناپذیر است.» تائو یک اصطلاح فلسفی قدیمی چین است. در اینجا تائو به معنای راه و طریق و یا "حقیقت" آمده است و نیز از آن می تواند "قانون" و یا "قاعده" مستفاد شود.

۶ - انگلس: «آنتی دورینگ» فصل اول، بخش ۱۲: «دیالکتیک، کمیت و کیفیت».

۷ - لنین: «درباره مسأله دیالکتیک».

۸ - انگلس: «آنتی دورینگ» فصل اول، بخش ۱۲: «دیالکتیک، کمیت و کیفیت».

۹ - لنین: «درباره مسأله دیالکتیک».

۱۰ - بوخارین (۱۸۸۸ - ۱۹۳۸) رهبر فراکسیون ضد لنینیستی در جنبش انقلابی روسیه، در سال ۱۹۳۷ به اتهام خیانت به میهن از حزب اخراج شد و در سال ۱۹۳۸ از طرف دادگاه عالی محکوم به اعدام گردید. در اینجا رفیق مانوتسه دون یک سری از نظریات نادرست بوخارین را مورد انتقاد قرار می دهد: پنهان کردن تضادهای طبقاتی و نشان دادن همکاری طبقاتی به جای مبارزه طبقاتی. موقعی که در سالهای ۱۹۲۸ - ۱۹۲۹ اتحادشوروی دست اندر کار کنوپراتیوه کردن کشاورزی بود، بوخارین آشکارتر از هر زمان این نظرات نادرست خود را بیان نمود. بوخارین با توسل به هر وسیله ای تلاش می نمود تا تضاد های طبقاتی بین کولاک ها و دهقانان خرده پا و میانه حال را پنهان سازد و بدین خاطر بود که با مبارزه قطعی علیه کولاک ها مخالفت می ورزید. وادعا می کرد که گویا طبقه کارگر می تواند با کولاک ها متحد شود و از این طریق کولاک ها می توانند «به طور مسالمت آمیز وارد جامعه سوسیالیستی شوند».

۱۱ - لنین: «درباره مسأله دیالکتیک».

۱۲ - لنین: «کمونیسم» (۱۲ ژوئن ۱۹۲۰). در این اثر لنین در انتقاد از کمونیست مجاری "بلاکون" می نویسد:

بلاکون «جوهر و روح زنده مارکسیسم را که تحلیل مشخص از اوضاع مشخص است، از دیده فرو می گذارد».

۱۳ - «سون زی» (سون او یا سون او زی) تنوریسین معروف نظامی چین (قرن پنجم قبل از میلاد) مؤلف کتاب ۱۳ فصل «سون زی» است. این عبارت از "استراتژی حمله" فصل ۳ کتاب «سون زی» گرفته شده است.

۱۴ - «وی جن» (۵۸۰ - ۶۴۳ میلادی) یکی از سیاستمداران و مؤرخین اوایل سلسله "تان" بود. این عبارت از جلد ۱۹۲ «زی جی تون جیان» گرفته شده است.

۱۵ - «شوی هو جوان» (قهرمانان مرداب ها) یک رمان چینی است که جنگهای دهقانی اواخر سلسله "سون شمالی" را توصیف می کند. «سون جیان» قهرمان عمده این رمان بود؛ قصبه "جو" در نزدیکی "لیان شان بوه" - پایگاه جنگ دهقانان واقع بود. کخدای این قصبه مالک بزرگ و ظالمی بود به نام «جو چائو فون».

۱۶ - لنین: «باز هم درباره سندیکاها، اوضاع کنونی و اشتباهات تروتسکی و بوخارین».

۱۷ - چهار استان شمال شرقی چین عبارتند از: استان های "لیائونین، جی لین، خی لون جیان و ژی خه سابق"

(یعنی سه استان لیائونین، جی لین، خی لون جیان کنونی و مناطق شمال شرقی استان خه به، واقع در شمال دیوار چین). ارتش متجاوز جاپان (ژاپن)، پس از حادثه ۱۸ سپتامبر سال ۱۹۳۱، ابتداء سه استان "لیائونین، جی لین، خی لون جیان" و سپس در سال ۱۹۳۳ استان "ژی خه" سابق را به تصرف خود در آورد.

۱۸ - ارتش شمال شرقی گومیندان به فرماندهی "جان سیوه لیان" و ارتش هفدهم گومیندان به فرماندهی "یان هو چن" تحت تأثیر ارتش سرخ چین و جنبش ضد جاپانی (ژاپنی) خلق، با جبهه متحد ملی ضد جاپانی (ژاپنی) که از طرف حزب کمونیست چین پیشنهاد شده بود، موافقت کردند و از "چانگایشک" خواستند که برای مقاومت در برابر

جاپان (ژاپن) با حزب کمونیست متحد شود. "چانگایشک" این خواست را نه تنها رد کرد بلکه با گستاخی بیشتری مجدانه دست به کار تهیه تدارکات نظامی جهت "سرکوب کمونیست ها" گردید و در "سی ان" به کشتار جوانان ضد

جاپانی (ژاپنی) پرداخت. "جان سیوه لیان و یان هو چن" به اتفاق "چانگایشک" را بازداشت کردند. این همان حادثه معروف "سی ان" است. که در ۱۲ دسامبر ۱۹۳۶ روی داد. پس از اتفاق حادثه، حزب کمونیست چین از اعمال میهن پرستانه "جان سیوه لیان و یان هو چن" جداً پشتیبانی کرد و در عین حال توصیه نمود این حادثه بر اساس وحدت و مقاومت علیه جاپان (ژاپن) حل و فصل گردد. ۲۵ دسامبر "چانگایشک" مجبور شد این شرط را بپذیرد؛ اتحاد با حزب کمونیست برای مقاومت در برابر جاپان (ژاپن). از این جهت وی سپس آزاد شد و به "نانکن" بارگشت.

۱۹ - طی چند ده سال آخر قرن ۱۸ دولت انگلستان به طور روز افزون مقادیری تریاک به چین وارد می کرد . این دولت با معامله تریاک نه تنها مردم چین را به طور وحشتناکی مسموم می نمود ، بلکه سیم وزر کشور چین را نیز به طور سیل آسا بیرون می کشید . این گونه معامله با اعتراض چین روبرو شد . در سال ۱۸۴۰ دولت انگلستان به بهانه حفظ تجارت خود علیه چین دست به تجاوز مسلحانه زد . واحد های چین تحت فرماندهی « لین زه سیو » به جنگ مقاومت پرداختند . اهالی " گوان جو " خود بخود « دستجات چریک توده ای برای سرکوب متجاوزین انگلیسی » را تشکیل دادند که به تجاوزکاران انگلیسی ضربات مرگباری وارد آوردند . در سال ۱۸۴۲ دولت فاسد سلسله " تسین " با تجاوزکاران انگلیسی « پیمان نانکن » را منعقد کرد که در آن قید شده بود که علاوه بر پرداخت غرامت و تسلیم " هنگ کنگ " به انگلستان ، بنادر " شانگهای ، فو جو ، شامن ، نین پوه و گوان جو " به روی کالاهای انگلستان باز می شود و نرخ گمرکی برای تمام واردات انگلیسی به چین از طرف چین و انگلستان معین می گردد .

۲۰ - منظور جنگ چین و جاپان (ژاپن) است که در ۱۸۹۴ به وقوع پیوست . این جنگ معلول تهاجم جاپان (ژاپن) به کوریا (کره) و عملیات تحریک آمیز جاپان (ژاپن) علیه نیروهای زمینی و دریایی چین بود . در این جنگ ارتش چین قهرمانانه رزمید ، اما چین در اثر پوسیدگی دولت سلسله " تسین " و عدم آمادگی آن برای مقاومت قطعی در برابر جاپان (ژاپن) شکست خورد .
بالتیجه دولت سلسله " تسین " پیمان فضیحت آور " سیمونوسکی " را با جاپان (ژاپن) منعقد ساخت .
۲۱ - لنین : « چه باید کرد؟ » فصل اول ، بخش ۴ .

۲۲ - لنین : « خلاصه " علم منطق " هگل » .

۲۳ - « شان های جین » (کتاب کوهها و دریاها) در « عصر جنگهای کشورها » (۴۰۳ - ۲۲۱ قبل از میلاد) نگاشته شده است . در این کتاب چنین خوانده می شود : " کوافو " که داعیه خدائی در سر داشت ، « روزی به تعقیب خورشید می پرداخت ؛ وی هنگام غروب آفتاب سخت تشنه شد و از رودخانه زرد و رودخانه وی آب نوشید . ولی از آنجا که آب این دو رودخانه کافی نبود خواست که به سوی شمال عزیمت کند تا از دریای وسیع آنجا آب بنوشد ولی به مقصد نرسید و در نیمه راه از شدت تشنگی هلاک گردید . عصائی که از او باز ماند ، به جنگل دن میدل شد. » (های وای بی جین)

۲۴ - « ای » یکی از قهرمانان افسانه ای چین قدیم است . داستان « تیرزدن به خورشید » داستان هنر تیراندازی او است . " لی وان " که در دوران سلسله " حان " می زیست (یکی از اشراف قرن دوم قبل از میلاد بود) ، کتابی تحت عنوان « حوانان زی » تنظیم نموده که در آن روایت می شود : « در عصر امپراتور یائو ده خورشید در یک زمان طلوع می کرده است . به علت آنکه اشعه سوزان این خورشیدها به امور کشاورزی زیان می رساندند و درختان و علفها را می سوزاندند ، مردم گرسنه ماندند . به علاوه مردم نیز از آزار حیوانات وحشی در امان نبودند . امپراتور « یائو » به « ای » فرمان داد تا همه این خورشیدها را با تیر بیاندازد و حیوانات وحشی را بکشد ... در نتیجه مردم از این عمل بسیار خوشحال شدند . » در قرن دوم میلادی « وان ای » یکی از نویسندگان سلسله " حان " شرقی در توضیحی بر « پرسش از سپهر » (شعری از چپو یوان شاعر باستانی چین) چنین می نویسد : « در حوانان زی آمده است که در عصر امپراتور یائو ده خورشید یک مرتبه طلوع می کنند و علفها و درختان را خشک می نمایند . امپراتور « یائو » به « ای » فرمان می دهد که این خورشیدها را با تیر بیاندازد ؛ « ای » نه عدد از آنها را ساقط کرد ولی یکی از آنها « به جا ماند »

۲۵ - « سی یو جی » (زیارت به مغرب) یکی از رمانهای افسانه ای قرن شانزدهم چین است . " سون او کون " قهرمان عمده این داستان میمونی است که معجزه می کند و صاحب سحر و جادوئی است که بدان وسیله می تواند خود را به ۷۲ شکل مختلف چون پرنده ، حیوان ، کرم ، ماهی ، علف ، درخت ، انسان و غیره درآورد .

۲۶ - « لیائو جای » مجموعه ای است از ۴۳۱ داستان که " پوسون لین " در قرن هفدهم (سلسله تسین) بر اساس جمع آوری داستان های توده ای به رشته تحریر درآورده است . بیشتر این داستان ها از ارواح و روباهان صحبت می کنند .

۲۷ - مارکس : « مقدمه بر انتقاد اقتصاد سیاسی » .

۲۸ - کمون پاریس اولین حکومت پرولتاریائی در تاریخ جهان بود . روز ۱۸ مارچ ۱۸۷۱ پرولتاریای فرانسه که در شهر پاریس قیام کرده بود ، حکومت را به دست گرفت و سپس در ۲۸ مارچ به وسیله انتخابات کمون پاریس را به رهبری پرولتاریا تشکیل داد . کمون پاریس آزمایش برای درهم شکستن ماشین دولتی بورژوازی به وسیله انقلاب پرولتاریائی در تاریخ بود که ابتکار عظیم و جالبی در راه نشان دادن حکومت پرولتاریائی به جای حکومت بورژوازی به شمار می رود . ولی متأسفانه پرولتاریای فرانسه در آن زمان هنوز پختگی و تجربه کافی نداشت و به وحدت با متحد خود یعنی توده های وسیع دهقانی توجهی نمی کرد و علاوه بر این در برابر ضد انقلابیون سستی نشان داده و نتوانست به موقع به

تعرض نظامی بپردازد . به این دلیل ضد انقلاب امکان یافت تا نیروهای شکست خورده خود را دو باره جمع آوری کند و توده های مردم قیام کننده را به وضعی وحشیانه به خاک و خون کشد . کمون پاریس در ۲۸ ماه می در هم کوبیده شد .

۲۹ - لنین : « درباره مسأله دیالکتیک » .

۳۰ - این جمله را ابتداء " بانگو " (مؤرخ شهیر چین در قرن یکم) در اثر خود به نام « چیان حان شو » (تاریخ اوایل سلسله حان) ، جلد ۳۰ « ای وین جی » به کار برد و سپس در زبان روزمره مردم معمول گشت .

۳۱ - لنین : « در باره مسأله دیالکتیک » .

۳۲ - تروتسکی (۱۸۷۹ - ۱۹۴۰) رهبر فراکسیون ضد لنینیستی در جنبش انقلابی روسیه بود که بعد ها به منجلا ب ضد انقلاب افتاد . کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی در سال ۱۹۲۷ او را از حزب اخراج کرد . سال ۱۹۲۹ دولت شوروی او را از کشور بیرون رانده و سپس در سال ۱۹۳۲ حق تبعیت اتحاد شوروی را از او سلب نمود . تروتسکی در سال ۱۹۴۰ مرد .

۳۳ - لنین : « ملاحظاتی درباره کتاب بوخارین به نام " اقتصاد مرحله گذار " » .

اثر : مائوتسه دون

اگست ۱۹۳۷